

NÉPÜNK

Főszerkesztő: Wasserstrom Sándor

ZSIDÓ HETILAP

Felelős szerkesztő: Leitner Zoltán

Megnyílt Zürichben a XX-ik cionista világkongresszus

Már kissé elkoptatott és ennek folytán frázisnak is tetszik néhanapján, amikor „sorsdöntő órákról” írunk. A zsidó nép sok-ezer éves történelmében az a bizonyos „sorsdöntő óra” egy emberöltőre is kiterjedhet. Az kétségtelen, hogy a zsidó nép jövője szempontjából valóban sorsdöntő időszakban élünk. Ezt pedig abból következtethetjük, hogy világszerte a legnagyobb és legjelentősebb problémák közé sorolták a zsidókérdést. Odatartozik a nagy zsidó centrumban, Lengyelországban, odatartozik Németország aránylag kisszámú zsidóságának szempontjából is, de a többi kelet-európai államokban is központi probléma lett a zsidókérdés.

Sorsdöntő időszakban élünk, az minden vitán felül áll és nem lehetetlen, hogy éppen eme „óráknak” legkritikusabb „pillanata” az volt, amikor megkondukt a gong, hogy jelezze a zürichi XX. világkongresszus megnyitását. Mert akármennyire is tárgyalja az angol alsóház a királyi bizottság sokat vitatott jelentését, hármj is lesz majd a gerji mandátumbizottság döntése, végeredményben

Palesztina felépítésének kérdésében mégis csak legfőképpen a zsidó nép összességének van döntő szava.

Feltéve, hogy a felosztás mai állapotában meg is valósul az angol törvényhozók házában, a pecsétet megadná hozzá a népek szövetsége, de ha mi — 16 millió zsidó — szabotálnánk ezt a megállapodást, akkor csődöt mond majd az angolok minden megterkedése és a világ népeinek bármilyen jó vagy rosszakarata.

Rendkívül súlyos feladat hárul a kedden összeült cionista világkongresszusra. Könnyű volna a helyzet, ha szilárd talajon állanánk és bátran, elkeseredetten odaállanánk a világ közvéleménye elé és azt mondanánk: — tiltakozunk a felosztás ellen és szabotálni fogjuk azt. Könnyű és felelőtlen volna részünkről, ha odaállanánk — a zürichi világkongresszus szócsövén keresztül — a világ elé és „sót párolnánk”, mint a hinduk, szimoblikusan gépeket rombojnánk és eddigi jelszavunkat sutbadobva, a passzív rezisztencia álláspontját hirdetenék.

A zsidó nép parlamentjének 432 delegátusa kedden este összeült Zürichben, hogy eldöntse a legnehezebb kérdést, amit 40 év alatt egy cionista kongresszusnak feladtak.

— Akartok-e zsidók egy kis államcskát, teljes szuverenitással, vagy nem akartok? Itt van régi évezredek álmatok, de nem úgy, ahogy ti akartátok, mert annak tízedrészét kaphatjátok csak. Kis lehetőségekkel, kevés reménnyel arra, hogy sok-sok ezer emigrálni kényszerült testvéreket oda elhelyezhessétek. Akarjátok? Ha

igen, akkor a nagy herzli álomból, egy kis állam lehet csupán. A brit orozlán nekiszegzi a nagyhorderejű kérdés törét az üldözésektől lihegő, csupas zsidó mellnek: akarod, vagy nem? Mert ha nem — akkor nem kérdezlek és úgy teszek, ahogy jónak látom.

Szivszorongató súlyos nagy napok ezek a zürichi kongresszusnak, amelyre feszült figyelemmel tekint a világ sorsüldözött, reményét veszített zsidósága.

— Menj Palesztinába! — ordítja a lengyel huligán, a zsidólakta uccák során. — Menj Palesztinába! — kiáltja a horogkeresztes brávó Berlin főterén. Sokan vagyok, — írja Pamül Seicaru ankétje során a sok politikus. — Ki velük! — rikácsolja a feszeticsek nyilaskeresztes hada. Mind oca küld bennünket, ősi földünkre, ahol áll az

angol policeman és a burnuszos arab, s kiáltja: minek jöttetek? Ki hívott?

Genf is akar valamit, London is. Zürichnek kell megadni a gondos és „sorsdöntő” választ. Elniakarás, üldözöttség, jobb jövő, a jelen keserősége, a jövő rosszat — jót mutató délibábja, ott vibrál minden egyes delegátus szeme előtt. Mit akarnak? Megmondja majd az amerikai rabbi, a varsói iparos, a palesztinai munkás, a német emigráns, a romániai intellektuel. Bizonyos, hogy szörnyű vajadások, viták, lelkesedés és harc után kialakul majd az egységes vélemény, ami azt fogja jelenteni, hogy eldönt a zsidóság életutja hosszú időre. Mert a mi sorsunk felett mi fogunk dönteni. Mi zsidó milliók, akiknek megbizásából a zsidó világ legjobbjai éjt-napot eggyéteve, megkezdték tanácskozásukat kedden este a zürichi Tonhalleban.

A kongresszus megnyitása

A nagy svájci város külső képén is meglátszik, hogy nagy kongresszus zajlik a falai között. Mindenféle delegátusok és sokezer nyi vendég, akik eljöttek megnézni a zsidó nép hatalmas és korszakos parlamentjének ülését. A kék-fehér színekben pompázó teremben nagy a zsibongás, amit az tesz érthetővé, hogy a 432 delegátumellett, több ezer főnyi hallgatóság is jelen van. A terem főfalán, az elnökség asztala felett hatalmas Herzl kép tekint le a zsufolt és impozáns teremre. A páholyokban megjelent elegáns ruhákban a diplomáciai kar, az angol, francia, lengyel, román, osztrák, csehszlovák, jugoszláv követek és konzulok.

A teremben egyszerre elül a zaj, amikor feltűnik dr Cahim Weizman impozáns alakja az elnöki emelvényen. A Cionista Világszervezet és Jewish Agency elnökét perceként keresztül ünnepli a terem közönsége, aki meghatottan áll és vár, hogy elüljön a zaj és megkezdhesse megnyitó beszédét. Mellette az executive tagjai, Ben Gurionnal az élen, foglalnak helyet az emelvényen.

Az ünneplés lezajlása után, Weizman megkezdte jubiláris megnyitó beszédét, mely felöleli a cionizmus negyvenéves történelmét. Vácolja azt a hősi munkát, amelyet a cionista világszervezet a zsidóság támogatása mellett végzett az ősi földön az elmúlt évtizedekben. Érinti azokat a rendkívüli nehézségeket, amelyekkel meg kellett küzdeni és a legnagyobb feladatnak azt jelöli meg, hogy a jelenlegi kongresszus eldöntse a legégetőbb napi kérdést, mely korszakos és nemzedékekre kiható lehet a zsidó jövő szempontjából.

A hatalmas beszéd részletes szövegét még nem közölhetjük, technikai okok miatt, de legközelebb visszatérünk rá.

Az impozáns megnyitó ülése után, amelyen több, mint 300 újságíró is részt vett a világ minden részéből, az érdelemleges tárgyalásokat szerdán kezdte meg a világkongresszus.

Hogyan alakulnak a pártok?

Hivatalos jelentés szerint a kongresszus megnyitásáig 432 delegátust igazoltak le, ezek közül 201 delegátus a munkáspárthoz tartozik, 110 a klal A) csoporthoz, 70 mizrachista delegátus, 33 a klal B) csoporthoz és 8 zsidó állampárthoz. Tíz megválasztott delegátus nem csatlakozott egyik párthoz sem.

A Hechaluc világkonferenciája.

A Hechaluc világkonferenciáján több, mint hatvan különböző országból egybegyűlt delegátus jelenlétében a Jewish Agency jeruzsálemi bevándorlási osztályának vezetője: Eljáhu Dolkin átfogó referátumot tartott, rámutatva arra, hogy az utóbbi két évben a hachsarán dolgozó chalucok száma mintegy felére csökkent le. Számuk most körülbelül hatvanezerre tehető. Ez a visszaesés a palesztinai bevándorlás csökkenésével áll összefüggésben. A hachsára tevékenysége azonban stabilizálódott, az életfeltételek megjavultak, a kiképzés alaposabb, mert a hachsará most 3-5 évig tart, úgy, hogy a chalucok most alapos ismeretekre tesznek szert. A hatvan ezer hachsarán lévő chalucok kívül mintegy huszezer teljesen kiképzett chaluc vár a bevándorlásra. A chaluci ifjusági szervezetek létszáma meghaladja a 180 ezret.

Levette napirendjéről Palesztina felosztását a genfi mandátumbizottság

Előbb meg akarják állapítani, hogy csakugyan csődöt mondott-e, a mandátumrendszer

Genf. (Saját tud.) A londoni alsóházi vita után közvetlenül megkezdődött Genfben a Népszövetség állandó mandátumbizottságának munkája. Az ülésen az angol kormány Ormsby Gore gyarmatügyi miniszterrel képviseltette magát. A miniszter, kormányának szigorúan körülhatárolt Palesztina-politikáját hangoztatta, amely lenyegében a Peel-jelentéshez ragaszkodik és a mandátum további fenntartásának tarthatatlanságát akarja bizonyítani. A mandátumbizottság azonban nem hagyja magát befolyásolni és a pénteken kezdődött ülés után, 3 napon át tárgyalta a kérdést. A 32-ik ülészaka ez, amelyről az volt a vélemény, hogy két hét alatt letárgyalja a felmerült kérdéseket. Az első napokban azonban olyan súlyos nézeteltérések merültek fel, hogy az értekezlet jóval tovább tart, mint eredetileg tervezték.

Ormsby Gore és a népszövetségi szakértők többszöri felszólalása után a mandátumbizottság úgy határozott, hogy egyelőre leveszi napirendjéről a Palesztina felosztásáról szóló angol terv ügyét és előbb megvitatja az angol kormánynak, mint mandatárius hatalomnak az 1935-36. évekről szóló jelentését. A bizottság előbb meg akarja állapítani, hogy a mandátumrendszer eddigi formája valóban csődöt mondott-e és csak azután tárgyalja a változtatások lehetőségét. Időközben a mandátumbizottság meg akarja vizsgálni azt a kérdést is, hogy a helyzet megérett-e már annyira, hogy azt a Népszövetség szeptember 13-án kezdődő ülészakának plénuma elé vigyék. A mandátumbizottság végül fel akarja hívni a népszövetségi tanács figyelmét a különböző megoldási lehetőségek előnyeire, illetőleg hátrányaira. Mindezeknek a kérdéseknek a bevizsgálása meglehetősen sok időt vesz igénybe és ezért a mandátumbizottság két hétre tervezett ülészakát meg kell majd hosszabbítani.

Az eddigi jelek után ítélve, a népszövetségi tanács elé terjesztendő javaslat nem fogja jelenteni sem az angol terv elfogadását, sem pedig annak elutasítását, hanem meg fog elégedni azzal, hogy a Palesztina-kérdés különböző változatait előterjessze.

Kétségtelen, hogy az angol kormány könnyebb feladatnak képzelte a mandátumbizottság megnyerését, mint amilyennek a gyakorlatban mutatkozott. Az is bizonyos, hogy a Népszövetség részéről nem lesz könnyű beleegyezést szerezni a kérdés

ilyeténképpen való megoldására, ami a zsidó álláspontnak semmiesetre sem lesz kárára.

Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter nyilatkozata az alsóházban.

London. A genfi mandátumbizottsági ülést megelőzőleg, Ormsby Gore gyarmatügyi miniszter az alsóházban választott Wedgwood ezredes egy interpellációjára, aki megkérdezte, hogy milyen közigazgatási reformokat léptetnek életbe a palesztinai kormányzatnál a közeljövőben?

Ormsby Gore a következőket mondta: A Statement of Policy 6. paragrafusa értelmében folyamatban van a bevándorlási törvény módosítása és a földeladási tranzakciók ellenőrzése, amelyet a főkormányzó hatáskörébe utalják. A disztriktek szervezetében is változásokat visznek végbe és szükségesnek látom a főkormányzó bevonását a felmerült kérdések rendezéséhez. Sok minden függ attól is, — mondotta a

A palesztinai felosztási tervet ma már angol körök is lehetetlennek tartják

London. — Az angol sajtóban most igen megoszlanak a felosztási tervvel kapcsolatos vélemények. Körülbelül az a vélemény alakult ki, hogy olyan ut ez a terv, amelyen el lehet indulni. A konzervatív „Evening Standard” viszont teljes egészében elvetendőnek tartja a felosztási tervet.

A „News Chronicle” úgy véli, hogy úgy a zsidók, mint az arabok ellene vannak a tervnek, de mégis egy „faire chance”-t jelent a jövőre nézve.

Winston Churchill élesen kikel egy nagy lapban a felosztás ellen. Azt írja, hogy a palesztinai fellendülés páratlan méreteket öltött, amelyet részben annak köszönhet, hogy a zsidókat világszerte üldözik és Palesztinának kellene felvenni a más országokban feleslegessé váló zsidó tömegeket. Türelemmel és kitartással eliminálni lehetne az ellentéteket. Ha még élne Lawrance ezredes, egyengetni tudná a megegyezés útját. A felosztási terv — írja tovább Churchill — a cionizmus végét jelenti. Képtelenség, hogy egy angol grófság területénél nem nagyobb földön minden menekülésre kényszerített zsidó otthont találjon. Különösen el kell utasítani a tervet katonai-stratégiai

Perzsaszőnyegeket, gyapjúfonalakat bizalommal
Schulhof Emilné-től vegyen
ORIENT
Szövőiskola Oradea
Str. „P. Ciocogariu” 4.
Szakszerű szőnyeggyártás! Állandó tanfolyam!

miniszter — hogy a genfi mandátumbizottság miképpen fog dönteni a kérdés és az 1936. évi jelentés pénzügyi részének felülvizsgálatáról.

Wedgwood további kérdése: Vajjon a királyi bizottság jelentésének csak azokat a részeit fogják megvalósítani, amíg a kettéosztás megtörténik, ami kedvezőtlen a zsidókra, vagy mindet? És melyek azok a reformok, amelyeket terveznek?

Ormsby Gore: Természetesen a reformok életbeléptetésénél nem vesszük tekintetbe, hogy azok közül kiválasszuk, amelyek „kedvezőtlenek” a zsidókra. Különben teljes lehetetlenség ezekre a kérdésekre a genfi ülés előtt válaszolni. Nem tudhatjuk a részleteket ismertetni mindaddig, amíg ezt a területet a Népszövetség megbízásából igazgatjuk.

szempontból. Ha megvalósulna a terv, akkor minden természetes határ nélkül volna be a zsidó ország az arab tengerbe. Allig felfegyverezve kellene állandóan állani a zsidóságnak. Lassankint Anglia kivonulna onnan s ez még veszélyesebb volna. Talán ráeszmélnék a zsidók és arabok — így végzi cikkét Churchill — hogy legjobb lesz békésen megegyezni.

A „Times” azt írja többek között, hogy mintha az egész tervezet egy machiavellista fogásnak készült volna, hogy mindkét felet a tárgyaló asztalhoz kényszerítsék és ezáltal a békés kibontakozás váljék lehetővé. Amint a jelek mutatják, a terv nem is rossz, mert kezdenek jelei mutatkozni a megértésnek és az arra való hajlamot is látni lehet, hogy tárgyalóasztalhoz akarnak ülni az arabok és zsidók.

— Egy görögországi híres rabbi halála. Arta-ban (Görögország) a napokban elhunyt Samuel Daniel főrabbi, igen magas életkorban. A temetésén résztvett a görög-ortodox püspök, a város polgármestere, a rendőrség és a polgári hatóságok vezetői. A koporsó mögött a görög hadsereg egy díszszázada lépdelt. Az elhunyt főrabbi nagyobb összegeket hagyományozott különböző zsidó közcélokra, közöttük a Keren Hajjesodra is. Értékes könyvtárát az artai iskolának hagyományozta.

— Születések arab és zsidó világrekordja Palesztinában. — Jeruzsálem. A legújabb statisztikai kimutatások szerint, az 1936-os évben a mohamedán lakosság körében a természetes szaporulat 53.14 pro mill-t tett ki. Ez világrekord, a természetes szaporulat szempontjából. A zsidó lakosság körében ugyancsak ebben az évben 29.74 pro mill-t, holott a diaszporában összesen 17 pro mill-t tesz ki a szaporulat. Mivel a csecsemőhalandóság, a legújabb időkben még a mohamedánok körében is nagyon alacsony, ezen a téren is legelől halad Palesztina a többi államokhoz viszonyítva.

Kérjen mindenütt

elsősorban palesztinai termékeket:

Olajbogyóból készült tiszta és izletes **SHEMEN** ételolajat.

Népszerű **SHEMEN-MENORA szappant**, amely gyermekek és érzékenybőrűeknek egyaránt ártalmatlan.

ADIN, CARMEL, FLOWERS, GALIL mosdószappant - **SHEMEN**.

SHEMEN-borotvaszappant.

Rison-le-Zionban gyártott arany és ezüst **OKAVA-borotvapengéket**.

Romániai főképviselet: „**MIRMO**” Bucuresti, **B-dul Domnitesei 3**.

Temesváron: **Kaldorj Marcel**, Str. Paris 5.

Braşovban: **Deutsch Zsigmond**, Str. Sft. Ioan 2.

Satu-Maren: **Fekete József**, Str. Berthelot 52.

Vitaminus narancs, citrom, banán, ananász, ethrog, mandarin és grapefruit **SHARONA**-szirupokat, Rammat-Ganban gyártott **DALALUM** alumínium edényeket.

Illó és éterikus olajokat, valamint **FRUTAROM**-féle esszenciákat — Haifa.

LUCIO acelvattát — Petach-Tikva.

FRUTAROM-féle 100% Vanillint — Haifa.

ONYA karbonpapírt és indigót — Tel-Aviv.

Clujon: **Körösy Tibor**, Str. Nic. Iorga 19.

Oradeán: **London Armin**, Str. Millerand 9.

Amikor a szovjetcsillag és horogkereszt együtt teáznak

Éveken át zsidó szovjetkövet volt Berlinben, helyesebben a szovjet zsidók képviselték a német fővárosban. Képzeltük el a németek előtt ezt a „szimpátia-halmazást”, egy személyben legyen valaki bolszovista követ és zsidó. Akkor lett kedvenc szó nemzeti szocialista körökben: bolszevik-kutya.

De közben történt egy és más a szovjetben és Suritz, a zsidó nagykövet is visszament Moszkvába. Most Jurenjew került helyébe, ez már orosz és talán ennek köszönhető az a nagy „kegyet”, hogy Hitler, az orosz követ bemutatkozását berchtesgadeni villájában fogadta. Milyen szép és megható lehetett, amint a Moszkva elleni kereszties, — sőt horogkereszties — hadjárat intermezzójaként odaállt a szovjet nagykövet Hitler elé és barátságosan mosolyogtak és banális szavakat mondtak holmi békés együttműködésről, megértésről és közben szikrákat szórt a szemük és ki tudja, mit takart el gondolatuk?

Még teát is szervioztak az új követ tiszteletére. Általában, mintha kissé barátságosabb volna a hangulat a „tűz és víz” között? Oka ismeretlen. Talán csak nem gondolnánk, hogy amiért Stalin olyan szépen oldalra állította a zsidókat? (Oldalra állította és egy kicsit agyon is lövette!) Vagy a világpolitika utjai kiszámíthatatlanok? Nem a mi gondunk, hogy mikor fog majd és hogyan a szimpátia hangján írni a szovjetről az irányított német sajtó — ha az érdekek úgy fogják kívánni. Talán még barát is lesz azokból, akik „bolszevik kutya” titlust kaptak éveken át Mit lehessen tudni? Egyelőre együtt teáznak Hitler és Juranjew, az új berlini szovjetkövet. Ki tudja nem-e következik el az ideje annak, amikor majd „rájönnek” arra, hogy elvégre ők, a szőke germánok és a mégszőkébb szlávok össze is foghatnak — a zsidók ellen. Elvégre kétezer millió ember él a földön, ebből tizenhat millió zsidó. Ebből — amint már többször megírtuk, — 80 százalék proletár, aki semmi mással, mint a kis kenyérgondjaival vesződik. Hátra van néhány százezer és ettől retteg: Berlin és ki tudja még melyik nagyha-

AZ EGYÉN TÉVEDHET, azonban több mint 7000 orvosi szakvélemény komoly biztosíték, hogy a Togal rheuma, köszvény, ülőidegzsába, gripa, főfájás, idegijájdalmak és hűléses betegségek elsőrangú gyógyszerere. A Togal-tabletták nemcsak a fájdalmakat csillapítják, hanem eltávolítják a kórokozó anyagokat is. Gyógyszertárakban és drogériákban. Lei 12, 52, 130.

talom? Szegény mi zsidók, nem is tudhatjuk, hogy a berchtesgadeni villában elto-gyaszott teának nem-e mi adjuk majd meg az árát?...

A budapesti filmgyárak is gleichschaltolnak?

Nem mint a zsidóság összességét ért hallatlan sérelmet ostromozzuk, amikor beszámolunk arról, hogy a budapesti filmgyártási szakmában is mindinkább az „árja” tendencia érvényesül. A „Hunniá” filmgyár telepén, ahol annyi jó, de még több rossz és giccses film készült, folyton növekszik az antiszemita hullám. S amint a pesti zsidó sajtó írja, itt is, a legnagyobb „antiszemita” egy zsidó. Mi nem vagyunk otthonosak ma ebben a világban, ezért is-mételegjük, amit ők irnak. Főleg egy Hofedius Ferenc nevű producerre panaszkodnak, aki Joe Paszternák, az ardeali származású világhírű rendező mellett tanulta a szakmát és most — úgy látszik „felsőbb” nyomásra — teljesen kiszorítja a zsidó filmembereket a Hunniából. Így például most folynak a felvételek a „Noszty fiu esete Tót Marival” című Mikszáth regény megfilmesített darabjáról és ott alig-alig alkalmaznak zsidót. Érdekes, hogy az Ufa berlini filmgyár pesti gyártási főmegbízottja, egy Trebitsch nevű zsidó, akinek apja a magyar főváros Szentegyletének alkalmazottja. Ugy beszélnek, hogy tekintettel az Ufára, különösen a német verzióban készült filmeknél sokszor tekintetbe veszik Berlin a verzióját a zsidókkal szemben. Így készülnek verziók — averziókkal. Végeredményben, ezer és egy jel arra

A JAHRZEIT

— CHASZIDEUS LEGENDA —

Reb Bórech nagybeteg. Kétoldali tüdőgyulladás. Borogatások, orvosság, az ember gyógyítóművészetének minden fortélyát használják fel a tudás teljes vértetében felvonult orvosok. Mert orvos az van a javából, a gazdag bérlő családja nem sajnálja a pénzt, hisz’ a Tóra kifejezett parancsa: mindent feláldozni az egészségért. Istentől remélni a gyógyulást, de azonnal orvoshoz fordulni. Mert az orvos kezét ő vezeti.

De a páciens nem hederít a körötte buzgólkodó fehérköpenyeges alakokra. Nehezen küzd a lélegzetért, s szeme meredten szegeződik a szemlén levő sarokra. Ott... ott áll valaki. Már százszor felszólította környezetét, hogy távolítsák el azt a hosszú hajlotthátú, hullaképi idegent, aki oly ismerős előtte és mégis ismeretlen, azok csak részvevően néznek reá, megtörlik gyöngyöző homlokát és az a mérszínű arc ott a sarokban, mintha gunyos fintort vágott volna ilyenkor felé.

Reb Bórech tekintete kegyelemért könyörög, arcvonásai eltorzulnak és ajkáról nehezen szakad fel a szó: A... Rebbet... hívjátok a rebbet.

Lévi Jichok, a berdicevi nem tartozott a haragos szentek sorába. Nótás szolgája volt az Urnak, védőügyvédje a Legfelsőbb Biró színe előtt minden megtévedtnek. Csak akkor haragudott, ha egy-egy védőbeszédével kudarcot vallott és a mennyei ítéletvégrehajtók valahol munkába lép-

tek. Ilyenkor heberült Lévi Jichok homlokca, kemény semmisségi panaszokat vágott oda a Legfelsőbb Biróság asztalára, a legfurfangosabb érveket szolgáltatva védeneci ártatlansága mellett. S ha még a harag sem használt, akkor megint elővette a régi, jól bevált módszert, s olyan bensőségesen, annyi bühájjal dalolt el egyet-egyvet a zsoltáros király dalaiból, hogy cdafeen az ítéletvégrehajtók könnyekre fakadtak.

Szokatlan volt tehát a mély fájdalom, mely Lévi Jichok arcát megülte, midőn a vizsgálatásra szcruló házának küszöbét átlépte.

Családtagok és gyermekek tiszteletteljes üdvözléssel fogadták a Rabbót. Ez intett és a szoba kiürült.

Tört, reszkető hangon szólalt meg a Rabbó:

„Bórech, add meg a tiszteletet a Világ Urának és vadd be nagy vétkeidet.” A bérlő össze-rezzent és alig hallhatóan nyögte:

— Rebbe, az Irgalmas — áldassék az ő neve — igaz bíró, de én ártatlan vagyok. Nincs olyan igaz ember a földön, aki ne vétkezne, de amit tehettem, mindig megtettem. Követtem a Mindenható parancsait, buvárokodtam Tanába, segitettem szolgálót, mindent... mindent... — és itt könnyekbe fullt Reb Bórech hangja. Vergődve küzdtek szavai a zokogással: — Rebbe... miért kell meghalnom — hisz még fiatal vagyok?...

A berdicevi merően nézte a szerencsétlen embert. Végtelen részvét fénylett szemeiben, de hangja szilárdan csengett: „Bórech! Te embert öltél!”

A beteg megvonaglott, irtózyva emelte karjait szeme elé és szinte földöntúli hangon tört ki belőle: „Rebbe! Nem igaz! Soha!”

És Lévi Jichok beszélni kezdett. Halkan, lágy hangon, melynek hullámai körülölelték a lázban vergődőt, elszongították meggyötört idegeit. Reb Bórech szemei előtt egyre zavarcsábban látszóttak a tárgyak körvonalai, s lassan alábukott a fekete éjben.

Amikor magához tért, az uccán állott. Keze a Rabbóban nyugodott. Reb Bórech megriadt. Hogyan jutottak ide ki? Hogy lehet az, hogy az ercvcsok a családtagok ilyen eszeveszett éji sétára engedték? De a Rabbó biztatón mosolygott és a bérlő nem kérdezett.

Jeges hó esikorgott lábuk alatt s bár Reb Bórech nem érezte, tudta, hogy a hideg szörnyit. Agya egyre tisztább lett, csak a tarkóján érzett nehéz nyomást. A hó szinte repült lábuk alatt, a szédítően gyors iramban, de fáradtságának nyomát sem érezte.

Mest hirtelen megállottak. És Reb Bórech a legnagyobb meglepetéssel vette észre, hogy tulajdon lakóhelye előtt állnak.

Kérdően nézett a Rebbere. Ez a kapu felé mutatott, és Reb Bórech látott.

Látott egy hosszú, hajlott alakot, pergamenttá asszott arccal. De most megismerte, Reb Szender volt. Hajdan gazdag kereskedő, néhány éve tönkrement, s tavaly — valamikor ilyenkor történhetett — elköltözött az élők világából. Reb

enged következtetni, hogy a budapesti filmgyártásnál „szabályos antiszemitizmus” uralkodik. Ezt az idézőjelbe tett két szót írja le ezzel kapcsolatosan az egyik nagy magyarországi zsidó újság is. S hozzátehetjük még, hogy a Turul szövetség memorandumban kérte Bornemissza Géza iparügyi minisztert, hogy hasson oda, hogy a pesti gyárakban tulnyomólag keresztényeket foglalkoztassanak. Lehet, hogy ennek eredménye az is, hogy alig van már zsidó a Hunnia filmgyár területén, sem a technikai személyzet, sem a színészek között. A magyar

színművészet magas nivóját jórészt a zsidó művészek biztosították. És még ezek közreműködésével is nagyon dögött a magyar filmgyártás. Nem a mi gondunk, hogy törjük fejünket arról, vajon mi lesz, ha kiszorítják a zsidókat. Már mint „üzletileg” mi lesz? Mert különben tagadhatatlanul rosszul esik látni, hogy újabb terrénumok vannak, ahol a zsidókat erőszakkal kiszorítják. Éppen úgy láj ez, ha Berlinben történik, mintha Varsóban, Budapesten, vagy Bucuresiben.

ZSIDÓ UCCAK.

Békéscsabán uccát neveztek el egy zsidó orvosról. Reisz Miksa volt a neve, aki önzetlenül végtelenül sokat áldozott a magyar alföldi város jólété érdekében. A betegek ezreit kezelte teljesen ingyen és még a gyógyszerert is ő vásárolta. Békéscsabára városa azzal hálálta meg ezt, hogy most egy uccát nevezett el róla. A pesti és vidéki ébredő lapok megfújták a vészharsonákat, „Ki az a Reisz Miksa?” címen. Érdekes, hogy ennek a városnak polgármestere vitéz Jánossy Gyula, jólismert az ardeali, szabatosan az oradeai közönség előtt is, mert az impériumváltozásig rendőrkapitány volt Oradeán, ahol nagyon szerették és becsülték. S hogy mennyire átitatódott azoktól a megértő eszméktől, amelyet most „demokráciának” csúfolnak sokan Békéscsabán is, jellemző az a levél, amelyet ez ügyben a pesti antiszemita hecc-sajtónak küldött. Jánossy polgármester büszke lehet a Reisz Miksa uccára, mert ez azt jelenti, hogy a beborult horizonton vannak jelek, amelyek a napiégy jelenlétét mutatják. Példa erre a békéscsabai Reisz Miksa ucca...

Vergődések - a magyar nyilaskereszt árnyékában

Kis részletek, a nagy antiszemita Feszty-körképéből

Magyarországon nem folynak hatalmas szervezett zsidóellenes akciók, de sok kellemetlen tüszurást kell elszemvedni az ottani zsidóságnak. Sajnos, ilyen a különféle keresztiesek által támogatott szélsőjobboldali hangulat, amelyet nagyon kesztyűs kézzel ellensúlyoz a kormányzat. Egy kis izelítő arról, hogy miképpen érik a zsidóságot ezek a bizonyos „tüszurások”.

Az eset maga: Junius 27-én elindult Budapestről a 297 számú cserkészcsapat a Balaton mellé. 15 sátozt vertek a parton, Akali község mellett és táboroztak a fiatal gyerekek, hogy a poros város ártalmas levegőjében szenvedő tüdejüket felfrissítsék.

Julius első napjaiban éjnek idején, az alvó cserkész táborban felnőtt férfiak hatalmas kövekkel megtámadták és összeakarták törni a sátrakat, megverni a gyerekeket, hogy elmenjen kedvük ettől az ártatlan örömtől. Mert sátrak között, egyszerűen és nem a pesti Dunaparton sem élhetnek ezek a szerencsétlen jobszorsra érdemes zsidó gyerekek. A „Virradat” című pesti ébredő újság pedig ezzel kapcsolatban gunyosan azt írja: „Azon a Szentbertalan éjjelen éppen a Moskovits gyerekek, a Mandl, Blau, meg a Grünauer voltak őrségen, amikor vértagyasztó koppanást hallottak. „Kő” mondta a Mandl, mire a Grünauer egy óriási „váj” kiáltással berohant a táborba.” Így és hasonló hangnemben írják ezek a

lapok arról a páratlan hőstettéről, amikor felnőtt emberek megtámadnak jólevegőre vagyó ártatlan szegény zsidó cserkészgyerekeket.

HOGYAN LETT DR GALANFFY JÁNOS DEBRECENI KÖZJEGYZŐ?

Lapunk olvasói is ismerik ezt a nevet Galánffy. Ez az előkelő ur páratlanul gyűlölködő és antiszemita beszédet tartott a magyar felsőházban. Kiderült róla, hogy antiszemita volta dacára, zsidósármazásu. Most még azt írják róla, hogy néhai Bakonyi Samu dr-nak, a híres debreceni ügyvédnek és volt képviselőnek köszönhetette annakidején közjegyzői kinevezését. 25 évvel ezelőtt Bakonyi — aki különben jó barátságban volt, az akkor kir. ügyész Galánffyval — Wekerle miniszterelnöktől kérte kinevezését, amit meg is tett az akkori miniszterelnök, mert Bakonyinak nagy becsülete volt az akkori magyar közéletben.

Így lett kir. közjegyző Galánffy, aki ezen a réven gazdag és befolyásos lett. A hála pedig az, hogy a Bakonyi Samu zsidó fajtársait, akikhez felerészben ő is tartozik, így igyekszik tönkretenni és a gyűlöletet szítani ellenük. Szegény Bakonyi Samu, ha tudta volna... az a Bakonyi, aki rengeteget tett Debrecen fejlesztése érdekében, amelyet most nem nagyon hálál meg a civis város közönsége...

HOGYAN IRTNAK SIÓFOKRÓL?

Siófok, ez a gyönyörtü balatoni fürdőhely sokat „szenved” amiatt, hogy par excellence zsidó-fürdőhelynek ismerik. Jellemzésül arra, hogy mennyire gyűlölködve nézik ezt a zsidó Siófokot, álljon itt a pesti „Magyarság” egyik cikkének kivonata, amelyben azt írja: „Milyen kár ezért a gyönyörtü páratlan szép Sióloker! Kanálfülű, kondorfejeket ifjak, vastag festékreteggel bevont női fejek, satnya fehér testek, feskzenek halomszámra a strandon, tömik magukba az ősi libamáját és úgy fekszenek a homokban, mint a Rombach-uccai családi hálóban. Süt a nap, tűz a nap és irtog a libaszir.” De ami ezután jön, a legszörnyűbb a cikk szerint. Mert megszólal a hangszóró és Rosenblum Renét keresik.

Ezt már nem lehet kibírni a lap szerint. Aminthogy azt sem, hogy a móló végén „enyhén ludtalu dalia tartja a horgászbotot, rövidáru nagykereskedő Lipóciából!” (Lipótvárosból!)

Szegény Rosenblum René és szegény Rombach-uccai libaszirtól csöpögő ludtalu pasok, akik a Balaton partjain akarják elfelejteni a napi bajokat. Nem érdemlik meg ezt... de hát érdem szerint osztja a földi lét, az igazságokat?...

ÉRD PARKVÁROS ZSIDÓMENTES TELEPÍTÉSE.

Nem nagyjelentőségű, de mégis feljegyzésre méltó. A Turániak Kaléka Szövetkezete Érd-Parkvárosban telektömböt vásárolt és 270 telket parcelláz. A prospektusban, amelyben a feltételeket közlik, a strand, özundus levegő és kedvező fizetési feltételek mellé, még zsidómentességet is ígér. A körlevélből ez a „zsidómentes” passzus kimaradt, mert az Angol Magyar Bank, amelyik parcelláz, nem engedi, ellenben a lapokban így hirdetik. Sőt azt is írja a Virradat című antiszemita lap, hogy „Turánzállás” bejáratánál a kopjafára tűzve, ott fog komorlani a fekete írás: „Zsidóknak a telepre lépni tilos.”

Így parcelláznak 1937-ben Budapest mellett. Hiszen fontosabb volna, sokkal fontosabb, ha Palesztina nagyobb lenne, mint amilyenre akarják, s ezzel szemben könynyű szívvel lemond minden zsidó arról, hogy Erden ne legyen parcellája, nyugdíjas vasutasok és törzsrőmesterek között. De mint körtünet mégis jellemző...

— Clujon ha jól akar étkezni, úgy keresse fel az ardeali zsidóság közkedvelt találkozóhelyét, a Mátyás éttermet, Calea Reg. Ferdinand 49.

Bórech adott is neki nem sokkal halála előtt egy nagyobb összeget, hisz jéformán egyetlen barátja volt. De meghalt, egészen bizonyosan feltámasztalatlanul és most, most honnét jön ide? A bértó arca eltorzult az ijedtségtől, ujjai belevájtak a Rabbi karjába, lábai meginogtak. De a Rabbi erős kézzel fogta, s ujjja megint az árendás házának kapuja felé mutatóit.

Reb Szender már nem volt egyedül. Egy rémület gerjesztő lány állott háta mögött. Hétágu korbács suhant meg kezében és verte, ostorozta meggyötört áldozatát, míg abból patakokbar folyt a vér.

És a Rabbi most először szólt: „Az éhség démona.”

Reb Bórech el akarta fordítani fejét, nem bírta a szörnyű látványt. De nyaka nem engedelmekedett akarátának és mintegy megbüvölten tapadtak szeméi a borzalmas képre.

Reb Szender most egy lépést tett a bérlő házának kapuja felé. És e pillanatban új rém lépett színre. Kezében lándzsa volt, melyet oly erővel öfött a kapuhoz közeledő Reb Szender szívébe, hogy az messze hátrátántorodott.

— A szegény démona — szólt a Rabbi.

Szender tévován állott két kintzója között. Arcán végtelen kétségbeesés, szemében az üzött vad panasza. És az éhség új rohamra korbácsolta.

— Menj, menj eszevészett, ne riadj vissza, mert különben véged!

— És a kapu előtt visszaverte a szegény szözeata.

— Be ne merészkedj. Emlékszel barátod arc-

kifejezésére, mellyel neked adott? Nem mondotta szóval is, hogy „ezek azt hiszik, hogy az ember bőre alatt is pénz van”? Vissza, vissza e kaputól!

És a szegény ember vére folyt, csörgedezett és megfestette a szüz hó kékes fehérjét. Reb Bórech oda akart szaladni, kiáltani akart, de se szó, se moccanás nem sikerült.

És a esörgedező vérpatakok folyammá dagadtak, s elsodorták Szender testét. És a bérlő házában megjelent egy felséges arcú férfi, s lángbottal írta háza falára az évet a hónapot, a napot.

Megbüvölve nézte Reb Bórech, azután lehajította a fejét és mélyet sóhajtott.

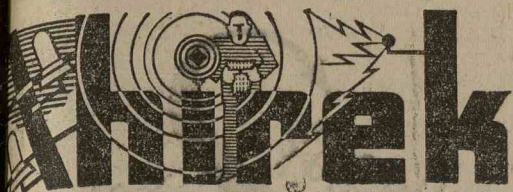
— Ma egy éve. Ma Szender Jahrzeitja van. És végigzuhan a fagyos havon.

A Rabbi még ott ült vele szemben. De a sarokból az árnyék eltűnt. És Reb Bórech szeméből megindult a könnyek árja. De a berdicsesi már nem haragudott. Arcán mosoly ömlött el és Reb Bórech tudta, hogy a végzet elhárult.

— Megbántad fiam, ugyebár? És vigyáznai fogsz szavaidra és arevonásaidra, ha adni fogsz, mert láttad, hogy egy szóval, egy mozdulattal is lehet ölni, talán éppen abban a pillanatban, midőn azt hiszed, jót eszelekedtél.

És a berdicsesi sokszor mondotta tanítványainak:

— Semmiért nem kell az embernek annyira szégyelnie magát, mint ha embertársai szégyellenek tőle kérni valamit.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Oradea, Strada Iosif Vulcan 4
Telefon: 440

Előfizetési árak:

Előfizető: Hitközségeknek és vállalatoknak	500 lei
Magánosoknak egészévre	300 „
„ időlévre	160 „
„ negyedévre	85 „
Előfizető: Csehszlovákiában	120-80, 45, 25 ck.
Jugoszláviában	180, 95, 50 dinár
Magyarországon	25-15 pengő
A többi államokban	10-5 dollár.

Naptár 5697

„Népünk” cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Péntek: Av 29, augusztus 6.

Szombat: Av 30, aug. 7. Ros-Chodes első napja. 5 פרוק

Heti szidra: ראה

Heti haftora: כ"א ה' השמיים

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 7.37

gyertyagyújtás 7.45

Istentisztelet kezdete 7.55

Szombat befejezése 8.57

Vasárnap, augusztus 8-án: Ros-Chodes 2-ik napja.

ELUL...

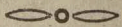
Más években rendszerint koradszi hangulatokai kezdődik Elul hónapja. Ebben az évben még teljes erejével tűz a nyári nap, amikor kezdődik Elul hónapja, hogy kürtjellel hívja fel a közelgő nagy ünnepnapokra, a földi kötelességek és örömeik után lihegő zsidók figyelmét. Még csak kánikulai napokat élünk, de már itt a nagy figyelmeztető. Szent szombatunk napján kezdődik a két napos Roschodes s utána harminc nap múlva már beköszönt a Roshasonoh.

Felmerült a gondolat bennünk: vajjon csak a sófár figyelmeztet bennünket kötelességeinkre? Vajjon az elmúlt év többi napját oly vidám önmegelégedéssel élte meg nekünk? Bárcsak így volna, de — sajnos — az élet napos oldala ahogy agyulokódóink hirdetik, elzártnak áll előttünk. Nem tagadhatjuk, hogy vannak kevesen, nagyon de nagyon kisszámúban olyanok, akik valóban naposnaposnak találják egyéni életüket, de a zsidóság kilencven százaléka, úgy egyéni, mint népi vagy vallási megnyilatkozásában, naponta ezerszer is emlékeztet arra, hogy a világszerte üldözött zsidóságnak szerves tagja — akár akarja, akár nem.

A történelem szerint, Mózes ekkor, ezen a napon ment fel másodszor a Szináj hegyére, hogy a két kőtáblát újra lehozza számunkra, amelyet először az aranyborjú miatt összetört. Negyven napig volt fenn és Kippur napjára érkezett vissza. Vajjon valóban elfogadtuk unisono és maradtunk azok az erkölcsi igazságokat, amelyek nekünk a Kőtábla revellált? Be kell valljuk Elul első napján, hogy sokban eltérnek mai generációink is ezektől a nagy igazságoktól és mit várhatunk akkor a többi nemzetektől, amelyek a Tíz parancsolat leglényegesebb törvényeit nyíltan tagadásba veszik. Soha még olyan tévutakon nem járt az emberiség, mint napjainkban. És ezért ezerszeresen fontosabb ma, mint egykoron, hogy legalább mi zsidók ébredjünk arra, hogy az erkölcsi világszerte törvényeinkben lefektetett örökös posztulátumaitól ne térjünk el sohasem.

Talán szimbolum akar ez lenni, hogy most

nem hűvös koraőszi elmulást emlékeztető napokra esik Elul hónapja, hanem az éres és teliyár napjaira és ez jelenti nekünk azt, hogy ne gondoljunk másra, mint arra, hogy kötelességeink vannak önmagunkkal és az emberiséggel szemben, amikor hirdetjük, hisszük és valljuk, hogy reagálunk a sófár hívogató kürtjére és önmagunk regenerációját véres komolysággal magunkra kötelezőnek ismerjük el, hogy viharverten, fárdatan és szomorúan, de bizakodó lélekkel várjuk a bünbocsánatot jelentő őszi nagyünnepeinket...

— **HAZASSAG.** Montag Imrének, a sft.-georgei Klinger-gyár vezérigazgatójának leánya Lonci agusztus 1-én kötött házasságot Schustek György-el, Schustek Adolfnak, az oradeai felső kereskedelmi iskola igazgatójának fiával. A díszes esküvőn előkelő közönség jelent meg, akik szeretettel ünnepelték az örömszüloket és a fiatal párt.

— **Érdekes ítélet, amely kimondja, hogy a szombat-törvény régibb, mint a csehszlovákiai törvények.** — Bratislava. Érdekes perben hozott nemrégiben döntést a pozsonyi bíróság. Az ítélet általános feltűnést keltett. Az ügy lényege a következő: Egy Kessner nevű háztulajdonos, aki vallásos zsidó ember, évekkel ezelőtt bérbeadta egyik üzlethelyiségét Stern órásmesternek. Kikötötte a szerződésben, hogy házában az üzletet zárva kell tartani szombaton és zsidó ünnepnapokon. Később eladta a házat Kessner, egy cseh társaságnak, de az eladási szerződésbe belevette, hogy ezentul sem adhatják ki helyiségeiket csak olyan zsidóknak, akik szombatot tartanak. Alighogy a házeladás megtörtént, Stern órásmester perelte a cseh házigazdát, mert nem engedték kinyitni szombaton üzletét. Most döntött a bíróság és döntése nagyon érdekes, mert kimondta annak indoklásában, hogy a házigazda a bemutatott szerződések alapján jogosan ragaszkodik az üzlet zárvatartásához, mert a szombat régebbi törvény, mint a Csehszlovák köztársaság törvényei. Az ítélet nagy feltűnést keltett eredeti indoklásánál és döntésénél fogva.

— **Málnásfürdőn Sperber főrabbi felügyelete alatt álló ort. kóser vendéglőm vezetését átadtam Moskovits Alter sakternek.** Elsőrendű szobák és kóser kapható. Teljes pansio 200, 250, 300 lei személyenként. Goldstein Arthur.

— **A mérsékelt arabok is erősen opponálnak.** (Jeruzsálem.) A Nashasibi pártba tömörült mérsékelt arab elemek elhatározták, hogy a legfelsőbb arab tanácsba kiküldött csoport megbízottaikat visszahívják. A párt legutóbbi ülésén erős támadások hangzottak el a legfelsőbb tanács ténykedése ellen és mélyen elítélik azokat a merényleteket, amelyeket utóbbi időben a Nashasibi párt vezetői ellen ekölvettek. Az arab pártok között különben rendkívül feszült a viszony és nem lehet tudni, hogy milyen irányban fognak fejlődni az események. Arról is beszélnek, hogy az Istiklal párt (függetlenségi párt) is kilépést tervez az arab komitéből. Politikai körökben úgy vélik, hogy taktikai lépésről van szó, mert ha szükséges, akkor döntő pillanatban kell legyen egy párt, amely mérsékelt politikájával lehetővé teszi, hogy az arabokat az angolokkal és zsidókkal szemben képviselje.

A hang és a fényérzék

Ma, midőn kezünk, hangunk, fényérzékünk, modern műszereink segítségével elérjük és meghaladjuk a majdnem lehetetlent, ma midőn Röntgensugárral szervezetünk belső részét átvilágíthatjuk és belátunk gyomrunkba, vesénkbe, májunkba, mégis azt kell mondanunk, ott állunk, de főleg emésztő szervezetünkkel, hogy e végtelen bonyolult apparátust 2000 év óta alig ismerték fel teljesen, vagyis annak szekrécións folyamatait, emésztő nedveinek változatait és ezért egy biztos diagnózist sok esetben felállítani nem lehet, de főleg ideges alapon látrejött gyomorbetegségnél. A világhírű amerikai Gastro D., amely egy amerikai gyógynövény kivonataival készül, főleg ideges alapon hat és sokszor még olyan esetekben is használt, ahol a betegséget diagnosztikálni sem lehetett. A Gastro D. indikált gyomor-, bél-, epe-, vese- és májbajoknál, álmatlanságnál, szédülésnél, fejfájásoknál és kínzó gyomor- és epegyógyosoknál.

Kapható gyógyszerárakban és drogériákban, vagy megrendelhető 135 lei utánvét mellett Császár E. gyógyszerárakban Bucuresti, Calea Victoriei 124.

— **KÜLÖNÖS FOGADALOM.** Chisinauból, Basarabia fővárosából jelentik a következő különös esetet: Cojunsában (Lapusna-megye) Vasile Pogrebnoi nevű paraszt feltartóztatott egy arrahaladó szekeret, amelyen Scovalici nevű általa ismert zsidó kereskedő ült és meghívta magához. A kereskedő gyanútlanul bement és a paraszt felszólítására borozni kezdtek. Alighogy néhány percig ült, Pogrebnoi Vasile kijelentette, hogy ő most agyonveri a zsidót, mert előtte való este fogadalmat tett arra, hogy egy zsidót agyonver. A kereskedő előbb azt hitte, hogy durva tréfáról van szó, de amikor vérbenforgó szemekkel baltaival kezében rátámadt és meg is ütötte, kétségbeesetten menekülni kezdett és sikerült is kijutni a házból. A szomszédok figyelmesek lettek a nagy lárma miatt és segítségére siettek. Sebe meglehetősen súlyos és beszállították a kórházba. A paraszt kihallgatása alkalmával elmondta, hogy a különös fogadalomra az adott okot, hogy folyton olvasta a Porunca Vremii-ben és a többi lapokban, hogy milyenek a zsidók és egynek megölésével ohajtott eleget tenni vélt „kötelességének.” Ez az eset is élelken bizonyítja, hogy a fékezett heccsajtó mennyire megmetyelezi a különben béke és jóakaratu parasztság lelkiületét.

— **Javakorabeli özvegy vagyok,** két milliót érő vagyonnal és havi 20.000 lei jövedelemmel. Nőül vennék olyan 45 év körüli urnót, akinek legalább félmillió hozománya van. Bővebbet Mirea házasságközvetítő iroda Cluj Maresal Foch 25.

— **Javult az üzleti helyzet Palesztinában.** — Washington. Az amerikai kereskedelmi departement kereskedelmi jelentése szerint Albert W. Scott, a jeruzsálemi amerikai főkonzul jelentése alapján közli, hogy a multévi nagy sztrájk rendkívül sokat ártott az ottani gazdasági életnek. Csak októberben kezdődött javulni a helyzet, miután a sztrájk megszűnt. A turista forgalom is erősen lecsökkent és belső kereskedelmi forgalom is legyengült.

Gondoljon egészségére!

Lásza el magát

SENLASLO (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappannal Udít — Fehérit — Fertőtlenít DENTONAL fogpasztával

Pereg a mult és jelen filmje... a nagy cavalcade...

Utban a zürichi huszadik cionista világtörvényszus felé

Történelmi visszapillantás a „boldog ország” zsidóságának századaira

Zürich, augusztus hó. 1927-et irták. Akkor is rohogott velem a vonat Svájc felé, amikor a bazi világtörvényszusra utaztam. Pontosan tiz esztendeje annak, amikor a XV világtörvényszust Bazelenben tartották és most újra látni fogom a hófödte svájci hegyesucokat. Már néhány határvizsgálaton ámentem és be kell valljam, hogy a hosszú út eléggé fárasztott. De van valami megnevezhetetlen fluidum ebben a rohanásban. Mintha beteghez mennék, akinek gyors erősség kell és „halálos ágyá”-nál a világ valamennyi „orvosa” gyűlne össze konziliumra. Valóban beteghez megyünk?! A zsidó nép tépett, ezer sebből vérző, fáradt testéhez, amelyet cibálnak a gáluti gyűlöletorkának és közben Palesztinában az angolok akarják felszabdálni a régi földet, hogy egy kicsi, talán nem is eléggé életképes államocskának adjanak „életet.”

Hogyan is volt tiz esztendővel ezelőtt? Mintha nem is egy decennium, hanem évszázad mult volna el azóta. Milyen más problémák tolnak elénk most, mint akkor. Akkor még az volt a legnagyobb probléma, hogy feloszoljon-e a koalíció, amely a jobb és baloldali pártokból állott. Ha pedig nem a „koalíció” felosztásáról, hanem magáról az országról van szó, akkor az executive F. H. Kisch-ből, Harry Sacher-ből és Henrietta Szold-ból állították össze. Harry Sacher volt a vezér, akinek minden tervét az ellenzékiek erősen kontraktarizáltak. Nem tudták tervüket keresztülvinni, mivel Sacher mögött Weizman diplomatikus hajlékonysága állott. Pangott a kolonizáció és kevés eredménnyel próbálkoztak az adminisztrációt racionalizálni. A munkásság volt a legnagyobb kerékkötő, az a munkáspárt, amely akkor még a tragikus módon elhalt Arlosoroff vezetésével vívta harcát és amely azóta nagyrészt kezébe vette az irányítást minden vonalon.

A 27-es kongresszuson lett a Financpolitische komitében az első reális budgetje a zsidó szentföld államháztartásának lefektetve. Megteremtésében együtt állt módomban dolgozni a cionista-élet legmarkánsabb egyéniségeivel. Weizmann, Ussiskin, Jabotinsky, Arlosoroff, Ruppín, Neiditsch, Reich és Heller szenátorokkal. Különkülön ülni egy asztalnál velük maga is élmény, hát még együttesen és egyszerre...

Ez kongresszust követőleg a palesztinai munka, a Jewish Agency megszervezése jenyében folytatódott...

Tiz év telt el azóta. Micsoda küzdelmekkel teli tiz év. Mennyire megnehezült az idők járása felettünk. Mennyi reményünk váltott semmivé, mennyi szerencsétlenség zudult a zsidóságra... Hol volt akkor még a Harmadik Birodalom? Hol volt még akkor a nagy lengyel zsidóságnak tengernyi szenvedése? És ami a palesztinai problémát illeti, akkor még egészen más kérdések voltak az előtérben. Lényegében: akkor önmagunk megszervezése volt a cél. Legyen-e és ha igen, milyen legyen a Jewish Agency? Hol tartunk mi most ettől? A Mizrahi akkor nem vállalt felelősséget a kormányzásban. Azóta mennyivel súlyosabb tényező lett a nemzeti alapon álló vallásos zsidóság?

Pontosan most 8 éve, 1929 augusztus 11-én nyílt meg ugyancsak Zürichben a Jewish Agency megalakulásának kongresszusa. Husz ország nem-cionistái épen úgy összegyűltek ott, mint a világ minden emberlakta részéből a cionisták. Olyan reprezentációja a világ zsidóságának talán még sohasem gyűlt össze. Weizman és Einstein, Herbert Smuel, Lord Melchett, Leon Blum, Louis Marschall, Felix Warburg és Salom Asch, Sokolow és Ussiskin. Csupa történelmi név, így együtt Zürichben — 1929-ben.

Nyolc évvel idősebbek vagyunk. De száz

évet öregedtünk. Már mint mi — zsidók, mert a jelekből ítélve, a sokat tépett zsidó nép — fiatalabb lett. Pedig mennyi vérveszteség érte.

A SVÁJCI HATARON.

Hajnal van és a zakatoló vonat kerekerei folyton dübörgik fülembé: „sorsdöntő fordulat”. Vajjon mi emberek szabjuk így meg a magunk feladatait, vagy valóban történelmi idöket élünk? De ez nem is kérdés. Hiszen több, mint kétezer éve nem mentek zsidó emberek egy gyűlésre azáltal, hogy az új független zsidóállam fölött vitázzanak. De hagyjuk ezt a mi zsidó sorsunkról való örökös meditatást, gondoljunk csak a svájci zsidókra, gondoljunk arra a nagyszerű földre, ahol egy évszázada nem volt semmiféle háború, amely a világháború vérvíatarában is, mint a boldogság szigete emelkedett ki a véres európai kataklizmából.

Már benn rohog vonatunk a boldog országban, a legjobb órák, a legszebb csipkék és legfinomabb csokoládék országában... a drága, (valuta szempontjából is) egészséges, tiszta és boldognak ismert országban.

Jegyzeteimben lapozgatok. Szemeim égnek a sok utazástól, fáradt és törődött vagyok, de jól esik egy kicsit elfeledkezni a jelenről és elrövedezni a multban.

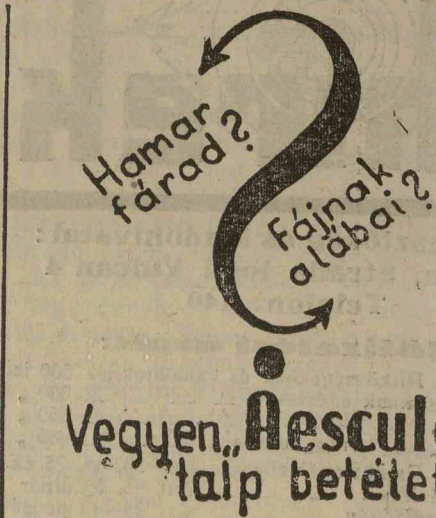
Honnan kerültek Svájcba a zsidók? Elzászból, Dél-németországból, Flandriából és a Champagne vidékéről. Telepedtek Bernben, Szt.-Gallenben, Zürichben, Schaffhausenben, Baselenben, Luzernben és még sok más helyen. Nagy-részük IV. Károly király uralkodása alatt zsidó türelmi adóval lehettek csak az országban, amikor is 80 Gulden-t kellett fizessenek türelmi adó címen. Ki voltak zárva a kereskedelemről és iparból, csak pénzületekkel foglalkoztak. Zálogként csak ingóságot volt szabad leköszönnök, ingatlanokat nem. Sokszor kiutasították őket ebből az országból. 1384-ben például Luzernből, 1408-ban Bernből, Zürichből 1436-ban, Genfből 1490-ben, majd a XVI században St. Gallenből még még számos más részből is. Ugyanakkor mint orvosok telepedhettek és sok közülük híressé is vált. Nem voltak külön zsidó jogok, mint Németországban. Nem voltak hatóságilag előirt városnegyedek, de mégis összeköltöztek, a templomuk körül és társadalmilag nem érintkezhetek a többi lakossággal.

Voltak vérvádak is, a történelem folyamán, amelyek sok áldozatot követeltek. 1294-ben Bernben volt egy ilyen vérvád mese, amiért máglyát raktak. 1348-ban kutmérgezésel vádolták őket a kolera idején, majd 1401-ben Schaffhausenben lohogott fel újra a máglya tüze, ahol zsidók égtek el.

A XVII század elején új bevándorlási folyamat indult meg, különösen Elzászból és részben Lengyelországból. Ebből az időből származik az, hogy sok svájci zsidót Polak-nak neveznek. Különösen a harmincéves háború alatt szaporodott a Svájcba bevándorolt zsidók száma. Maradtak reánk védőlevelek 1696-ból, amelyben 16 évi türelmi időt adtak nekik. Különösen Baselenben és Zürichben erősödött ebben az időben a zsidóság. 1810-ben már 236 család lakott ebben a két városban, körülbelül 1000 lélek.

Amikor 1798-ban megalakult a „helyőcsai köztársaság”, nem sokat változtatott már a zsidóság helyzetén. Az aarguai nagy tanács 1809-ben azonban elfogadott egy „zsidótörvényt”, amely teljesen korlátozza a zsidók jogait és a kereskedelmi téren rendkívül sok megszorítást eszközölt.

Érdekes, hogy a franciák hiába iparkodtak megszerezni az ott élő francia zsidóknak, azokat a jogokat, amelyek a nem-zsidó franciát megillették, nem sikerült. Csak 1826—56 közötti idő-

ben szereztek a zsidók jogokat, amikor bevezették a polgári törvénykezést.

1824-ben olyan törvényt hoztak, amelyek pontosan körülírják a zsidók jogait és belső életüket is szabályozzák. 1835-ben betiltják a helyi elemi és továbbképző iskolák nyelvét. Az iskolákat ugynevezett esketési pénzből, alapítványból tartották fenn. 1836-tól kezdve a kanton is támogatta a szubvenciókkal a zsidó iskolákat.

A mult század ötvenes éveitől kezdve megkezdődött az emancipálási folyamat. Nem volt többé katona taxa, hanem aktív szolgálatot teljesítettek a zsidók. 1856-ban hozott törvény megengedte a szabad vételt és eladást. A zsidó teljes egyenjogúsítását 1862-ben mondotta ki aarguai nagytanács. Lassanként szűntek meg a zsidó korlátozások. 1850-ben 3145 lélek volt, a kosság 0.13 százaléka 1910-ben 19.000 zsidó lak a kies köztársaság területén. (0.51 százalék) 1910-ban sem volt több a számuk, mint 20.955, a négy milliónyi lakossághoz viszonyítva 0.54 százalék. A világháború idején sok kelet-európai zsidó vándorolt be, de azokat különböző, az idegen ellen meghozott törvényekkel „eltanácsolták” országból.

A svájci zsidóság „emancipálási” korszaknak volt egy kiváló nagy harcosa, Kayserli Meritz Meyer volt a neve, aki ismert történelmi író és rabbi volt egyszemélyben, s akit a magyarországi zsidóság, a mult század végén annál is inkább ismert, mert 1897-től 1905-ig bekövetkezett haláláig Budapesten lakott. Keyserling Hannoverben született 1829-ben. Tanulmányait Hallban végezte, ott is promoválták doktorrá, amikor is disszertációját Mendelsohn Lessing kapcsolatáról írta meg. — Az 1861. Aargua kantonban volt rabbi, ahol kilenc évet töltötte be az állását. Hatalmas küzdelmeket folytatott a zsidóság egyenjogúsításáért. Dolgozó, alkotó természet volt. Rendkívül sok tanulmányt írt és könyvet adott ki. 1894-ben a spanyol kormány megbízta, hogy írja meg Kolumbusz Krístóf 400 éves felfedezési jubileuma alkalmából Kolumbusz életében a zsidóság szerepét. Keyserling emlékének ma is sokat és sokszor áldoznak a hálás svájci zsidók.

MILYEN A SVÁJCI ZSIDÓ MAI HELYZETE?

Természetesen teljes egyenjogúság. Fontos szerepet játszanak számos iparban, így a textiliparban, konfekció és hímzőiparban. Sok a gyártó és a nagykereskedő közöttük. 1894 óta általános a választási tilalom van érvényben, amelyen nem változtatnak, mert a demokrácia nevében nem tehetnek kivételeket. A zürichi városi tanács 1921-ben különleges intézkedéseket tett, hogy a kelet-európai zsidók letelepedését megnehezítse.

1904-ben megalakult a svájci zsidó hitközségek országos szervezete. 1907-ben a Tórási zsidókat szervezték meg.

Nagyon keveset foglalkoztak eddig a svájci zsidóság történelmével, talán nem árt, ha mielőtt egy ország területére lép, a zsidó krónikás, előbb megismerteti az olvasót, az illető ország zsidóságának történelmével. Egy kis történelmi vissz-

antás — miközben befut vonatunk a zürichi
 vaudvarra...
 A hatalmas épület homlokzatán kék-fehér lo-
 gó leng a svájci mellett.
 Nagy sürgés forgás a pályaudvaron. Máskor
 nagy a forgalom, de most, hogy néhány ezer
 ember érkezett a városba, még jobban fokozódik
 a forgalom. Végigkocsizom a Bahnhofstrassen,
 mely a város legfényesebb utcája, csupa csillo-
 gó és ragyogás, amely kora reggeltől késő estig
 nem szűnik. Az ucca a zürichi tóig vezet és mi-
 ntha ideér az ember, feltűnik a Tonhalle impo-
 nens épülete, amelyen Svájenak és a zsidóságnak
 a kék-fehér lobogója leng, amely színhelye lesz a
 világi eseményeknek. Itt lesznek a korszakos
 gyűlések, amelyek új irányt fognak szabni az
 zsidó reneszánsznak. De most még csend van
 az épület körül, hiszen még nem kezdődött meg
 a kongresszus.

A ZÜRICHI TŐZSDE.

Elvégre nem csupán a kongresszusi-világ kö-
 lög az ember érdeklődését, főleg azét, aki —
 mint jómagam — a kommerciális élet iránt kell
 érdeklődnöm. Eppen ezért kétszeres figyelemre
 méltatom azt az épületet, amely nem messze a
 Tonhallétól vonja magára a figyelmet, de nem
 azért, mintha valami különösen impozáns épület
 lenne. Ellenkezőleg, inkább szürke, semmitmondó
 épület és napközben is teljesen csendes, kihalt,
 mintha semmi forgalom nem bonyolítódna itt le,
 mert ott az egész világ feszülten figyeli minden
 lépését. A zürichi tőzsde. Ez az, amelyről a
 világ lapjai úgy emlékeznek meg naponta, a köz-
 gazdasági rovat élén: „a zürichi tőzsde jegyzései”.

Amint így nézem az épületet, elgondolom, hogy
 itt is lefolyt már nem egy ízben a „népek csa-
 tája”, s ki tudja, nem-e több halott és sebesült
 jelezte utját, mint a híres lipcei... A zürichi
 tőzsdének van még egy negatív, zsidó szempont-
 ból nagy érdekessége. És pedig az, hogy nincsen
 zsidó tagja. Ki hinné, ha nem volna valóság és
 bizonyítható, hogy ott, ahol a frank és dollár,
 meg márka és pengő sorsára befolyást gyakorol-
 nak; nincsen zsidó. Zürichnek van ugyan 500.000
 főnyi lakossága, de abból körülbelül 8000 a zsidó.
 De a tőzsdére nem jutott belőlük. A „tőzsde
 népének” ismert zsidókból egyetlen egy sem ju-
 tott erre a posztra. De nem vagyunk megsértve.
 Van nekünk elég ezen kívül is, amiért ütnek
 bennünket, hiszen úgy is azt mondják, hogy a
 zürichi világbörzét is mi irányítjuk.

Vannak más épületek is, amelyeken kék-fehér
 lobogó is leng. Ezek szimpátia megnyilatkozások,
 a világtőzsdészsura való tekintettel.

Vajjon most is elküldötte Hitler az ő kém-
 hadát, mint két évvel ezelőtt Baselbe? Vajjon az
 a szőke magas ur, aki most rámnéz, nem-e Hitler
 kancellár megbízottja és talán engem figyel.
 Mit is figyelhet rajtam? Bizonyára annyira nem
 terjed ki figyelmük, hogy egy távoli zsidó lap
 szerkesztőjét figyeljék, mégha az nem is irt szim-
 patikus hangon róluk. Nem. Nem. — egyszerű
 járó-kelő, aki lehet, hogy hiába szőke és néme-
 tes kinézésű, talán szintén...

De ami a legfontosabb — itt vagyunk. Hely-
 ben, a nagy események színhelyén. Lássuk mi
 fog történni? Nemsokára kezdődik a nagy ünnep-
 ség. De erről legközelebb.

Wasserstrom Sándor.

**Minőségben
 árakban
 izlésben**

SZÖVEI

különlegességeink vezetnek!
Dus választék! Szolid kiszolgálás!

Havas és Grünfeld

posztóáruház
 Oradea, Piața Regina Maria I. (Kishidő)

— PÁRISI tanulmányutamról füző- és
 melltartó modellujdonságokkal hazaérkeztem.
 Fuchs Manci füzőszalon, str. Rimanóczy 12.

— MEGJELENT A ZSIDÓ NAPTÁR. Az Ar-
 deáli és Banati Orsz. Izr. Iroda ezévből is ki-
 adta immár 5-ik Zsidó Naptárát dr Löwy Ferenc
 főrabbi és Lax A. Salvaio főtitkár szerkesztésé-
 ben. A hivatalos és naptári részen kívül sok ko-
 moly, értékes dolgozat van benne, dr Adorján
 Ármán, dr Löwy Ferenc, dr Singer Jakab, dr
 Drechsler Miksa, dr Fischer József, dr Weinber-
 ger Mózes, dr Nébel Ábrahám, dr Löwy Miklós,
 Schönfeld Jenő, dr Czitrom Lázár, dr Lenke
 Emánuel, dr Stern Mór, dr Kecskeméti Andor.
 Közli a Naptár dr Adorján Ármán igen érdekes
 visszaemlékezéseit dr Kecskeméti Lipótról, me-
 lyet a Kecskeméti-album is hozott és intim em-
 lékeket az elhalt Kecskeméti főrabbiról, fia, dr
 Kecskeméti Andor tollából. Ezenkívül ismerteti
 az oradeai zsidó aggodalmait, melyet most 15 éve
 alapítottak, a timisoarai, cluji és lugoji zsidó
 zeneegyesületeket, a salonta és cluji templom ju-
 bileumokat. Rendkívül sok szép kép díszíti a
 naptárt, így a Kecskeméti síremlék, a caransebeși
 hősök síremléke, a timisoarai, oradeai, braşovi,
 rovinei templomok. Az értékes és tartalmas
 naptár, mely 140 oldal, 40 leíért kapható az
 oradeai izr. hitközség irodájában.

— Kinek van 10—15 évre visszamenőleg ora-
 deai „Szombati jelző” gyűjteménye? Juttassa el
 az Orth. Izr. Hitközség irodájába.

— Fölvétel az oradeai orth. zsidó fiu- és
 leánygimnáziumba. Az oradeai orth. zsidó hit-
 község nyilvánossági jogu fiu- és leánygimnázium-
 mában az 1957—58. tanévre szóló jelentkezések
 folyamatban vannak. Ez iskolák hármely osztá-
 lyába ujonnan beiratkozni szándékozók fölvéte-
 lük iránti, kellően felszerelt kérelmüket legkés-
 sőbb augusztus 25-ig mulhatatlanul nyújtják be
 az iskola igazgatóságához. A régi növendékek
 ugyancsak e határideig kötelesek fölvételi kérel-
 müket benyújtani, nehogy helyük másokkal tö-
 tessék be. Folyamodvány-mintával és minden
 egyéb felvilágosítással készséggel szolgál az is-
 kola igazgatósága. Az első osztályba iratkozni
 szándékozók román nyelvből és számtanból föl-
 vételi vizsgálatot tesznek. A fölvételi és javító
 vizsgálatok szeptember hó elsején veszik kezde-
 tükét. A szabályszerű beiratások időpontja aug.
 hó 25—31. A későbbi beiratások csak a tanügyi
 hatóságok engedélyével lehetségesek. A tandij-
 kedvezmények iránti kérelmek benyújtásának
 végső határideje az elemi iskolai tanulók részére
 is augusztus 20. A később érkező folyamodvá-
 nyok az első félévben figyelembe nem vehetők.
 Azok a szülők, akik gyermekeiket a hitközségi
 elemi fiu- és leányiskolák első osztályaiba öhaj-
 tják beírattatni, a szükséges előjegyzés céljából aug.
 hó 20-ig az igazgatóságnál jelentkezni szivesked-
 jenek. Mivel a nagy ünnepek az elemi iskolai
 beiratásra előírt időben veszik kezdetüket, s így
 azok a rendelkezésre álló rövid idő alatt le nem
 bonyolíthatók, az elemi iskolai beiratások is ki-
 vételesen augusztus hó 25-én veszik kezdetüket
 és szeptember 10. helyett csupán szeptember hó
 5-ig tartanak. A szülők előírt deklarációját az ál-
 lami iskolák igazgatóságaihoz e határideig be-
 adandók.

**Ha akarja
 már nem csak
 álom...**

- BUCAREST**
- BUDAPEST**
- BERLIN**
- PÁRIS**
- LONDON**
- BÉCS**

**...és luxushajón
 az oceánon át...**

- AMERIKA**
- ÁZSIA**
- AFRIKA**

Szép a világ!

LOTERIA DE STAT
Már kaphatók a
II. OSZTÁLY
szerencsés
SORSJEGYEI

Huzás
augusztus 15
 1937

**A nyaralásuk megakadályozta abban, hogy sorsjegyet vegyenek?
 Nem veszítettek semmit, mert 250 leíért újra megkaphatják a játékot**

Forduljanak bizalommal a
COLECTURA OFICIALA-hoz, Oradea, Boulevardul Regele Ferdinand No. 11

Hét-ről-hét-re

Beograd. — Királyi dekrétummal a legfelsőbb bírói tanácsba kinevezték Avram Russo-t, aki így a jugoszlávai legfőbb bíróság zsidó tagja lett. Ez az első eset, hogy erre a tisztségre zsidót nevezzenek ki.

New-York. — Az amerikai cionista szervezet adminisztrációs bizottságának elnökét, Morris Rottenberg-et, tízévi időtartamra város-bíróvá nevezték ki.

Portland. — A napokban elhunyt 65 éves korában Julius Meier, aki 1951-től 55-ig Oregon állam kormányzója volt. Ügyvédi praxist is folytatott és számos zsidó jótékonyági akcióban tevékeny részt vett.

Algir. — Néhány nappal ezelőtt elhunyt Algir grand-rabbija, Samuel Seror, 74 éves korában. Hatalmas tömeg vett részt a temetésén.

Amsterdam. — Hatósági engedéllyel uccai gyűjtést rendeztek a Rudelsheim alapítvány vezetői, akik a Hilversum-ban gyengeelméjű zsidó gyerekek számára tartanak fenn egy mintaintézményt. A gyűjtők szárai járták be az uccákat, és gomblyukba tűzhető virágokat árúsítottak, amelyek a közönség körében nagy kedveltségnek örvendtek.

Róma. — Az itteni hitközség vezetői prof. David Prato grand-rabbi vezetésével meglátogatták az ujjonnan alakult perugiai hitközséget. A zsinagógában Dr. Friedman rabbi üdvözölte a főrabbit és a megjelent korifeusokat.

Washington. — Nagy feltűnést keltett az Egyesült Államok területén, hogy Herbert Lehman, New-York állam kormányzója, most személyhelyezkedett Roosewelt-el, akit eddig minden erővel támogatott. A legfelsőbb bíróság reorganizációjával kapcsolatosan jelentette ki, hogy helyteleníti a tervet, mert ez veszedelmes precedenst képezhet, amely később rosszindulatú kormányok kezében veszedelmes fegyver lehet. Lehman kormányzó legutóbb nem akarta vállalni a kormányzói megbízást, azonban Roosewelt határozott kívánságára mégis elvállalta. Akkoriban zsidó műveltség miatt vonakodott, mert mint annak idején mondotta, nem akarja a demokrata pártot „terhelni”. Azonban Roosewelt határozott kívánságának eleget tett, most azonban ebben az egy kérdésben szembefordult az elnökkel.

Szofia. — A bolgár zsidók központi konzistoriuma emlékiratot nyújtott át Krasnovksy belügyminiszternek, amely a Várnában történt bombamerényleteket ismerteti, amelyeket a zsidók házai ellen követtek el. A miniszter azt válaszolta, hogy a rendőrség minden erejével azon lesz, hogy az Ahavat-Achim bank elleni merénylet tetteseit kinyomozza. A kormány nem tűri majd, hogy bizonyos szervezetek a lakosságot egymás ellen uszítsák.

London. — A híres angol dirigens, Dr. Malcolm Sargent, aki vezényelte a koronázási ünnepségeken, a palesztinai szimfonikus koncertet, kijelentette a Palestine-Anglo Club fogadóestélyén, hogy előnyösnek találná, ha ünnepi zeneestélyeket rendeznének Palesztinában, melyre az egész világból elmennének mindazok, akiket ez érdekel és ezáltal Palesztina idegenforgalma erősödne. — Az United Synagogue, Sir Robert Waley Cohen-nek átnyújtották, mint alelnöknek azt a portréját, amelyet a Londonban élő Josef Oppenheimer-rel festettek meg. — Racinszky gróf, aki a lengyel köztársaság angolországi nagykövete, Dr. Weizmant fogadta és hosszasan tárgyalt vele a palesztinai felosztási tervvel kapcsolatosan.

Páris. — Justin Godard szenátor, volt miniszter, aki elnöke a Comité France-Palentine-nek, nyilatkozott a királyi bizottság jelentésével kapcsolatban és az ellen számos súlyos kifogást emelt. Kétségtelen — Godard szerint is — hogy Anglia a mandátum szelleme ellen cselékedett, mert vagy fel kellett volna adni a mandátumot, vagy annak szellemében dolgozni. — A múlt hónap végén a francia rabbikar országos értekezletet tartott, amelyen elhatározták, hogy egy harminctagú bizottságra bizzák a neveléstígyek megszervezését.

Vilna. Az itt megjelenő „Siowo” című lapban Studnický konzervatív politikus cikket írt, amelyben felhívja Lengyelországot, Magyarországot és Romániát, hogy mint a zsidó kivándorlási kérdésben legjobban érdekelt államok tiltakozzanak a felosztási terv ellen. Studnický szerint egy ilyen tiltakozás, hatással volna az Egyesült Államok politikájára is és az egész világ zsidósága támogatná. Azt kéri cikke végén, hogy a mandátumot a lengyelek kapják meg.

— Az előázsiai négy hatalom szerződése. — London. A török sajtó hosszan foglalkozik a török-irani, iraki és afgán szerződéssel, amelyet most ünnepélyesen aláírtak. Kemal Atatürk, a török köztársaság elnöke táviratilag üdvözölte a többi államok vezetőit, az aláírás alkalmából. A négy ázsiai hatalom első ténykedése volt, hogy beadványt intéztek a népszövetséghez, amelyben kéri a török államnak a népszövetségi tanácsban egy állandó tagság megadását. Dr. Aras Rüzsi külügyminiszter jelenleg Bagdadban és Teheránban tartózkodik. Irak legközelebb három millió font kölcsönt akar felvenni Londonban. Az iraki nacionalisták félnék, hogy ezáltal függő helyzetbe kerülnek az angol birodalommal, a kormány ezzel szemben megnyugtató nyilatkozatokat tett. Saudjának és más államnak bekapcsolódása még nem végleges, a négyhatalmi szövetséghez. Iraknak Angliához való viszonya a palesztinai kérdésben is nagyfontosságú.

— ARADON, ha jól és olcsón akar étkezni, keresse fel Klein Dávid orth. kóser vendéglőjét, Piața Avram Jancu 11.

— EGY TIMIȘOARAI PENZIÓS KÁLVARIAJA A BANSÁGI HITLERIZMUS MIATT. (Timișoara.) Évekkel ezelőtt két timișoarai urilány, Oppenheim nővérek, elhatározták, hogy tekintettel a nagy idegenforgalomra, egy nivós penziót nyitnak. Az üzlet be is vált, a Banater Bankverein hatalmas palotájának ötödik emeletén. Husz szobából áll a penzió, amelyet „Central” penzió név alatt ismertek és szerettek az utazóközönség körében. Most, hogy szerződésük lejárában volt, a bank sváb-hitlerista vezetői kijelentették, hogy tovább semmilyen körülmények között nem hosszabbítják meg a szerződést. Ennek eredményeképpen kénytelenek voltak potom áron a penzió berendezését elkótyavetyélni. Kényszerhelyzetükben a tulajdonosok nem tehettek egyebet, minthogy eladták egy németnek az egész berendezést és azóta a horogkereszt jegyében folytatják tovább az üzemet. Tekintettel arra, hogy mostanig sok zsidó vendége volt a penzióknak, valószínű, hogy az eddigi törzsvendégek elkerülik a jövőben azt a panziót, amely zsidó existenciák romjain akar üzletet csinálni zsidó támogatással.

— GYERMEKTELEN, előimádkozó metsző, szerény fizetéssel azonnalra állást keres. Cim a kiadóban.

— Az orvosi fakultás épületeit tovább építik. — Jeruzsálem. — A Scopus hegyen megkezdték a második épületkomplexum emelését, amely az orvosi fakultás további kiépítéséhez szükséges. A négyemeletes épület költségei 30.000 fontot tesznek ki, melyből 23.000 fontot az amerikai orvosok adományoztak, míg 7000 fontot az egyetem ad. Ez az épület, továbbképzés céljait fogja szolgálni, laboratóriumok a higiénia, bakterológia, hormonkutatás és orvosi kémia részére. Különösen a tropikus és szubtrópusi betegségeket fogják tanulmányozni és praktizáló orvosoknak módjukban lesz tovább képezni magukat, azokon a területeken, amelyeken szakorvosokká képeztették magukat.

Az ardeali zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ

(Oradeáról)

orth. kóser étterme

(a baia-marei rabbi hechsere)

BUCUREȘTI,

Sr. Lipscani 7.

Telefon: 462-91

Sococ hátamögött. Postavámmal szemben, Felsőrangú erdélyi konyha!

WEIZMAN ÉS LORD PEEL...

Amikor Weizman Peel-nél panaszkolt, túl kicsi az új zsidó ország, akkor a lord, jól ismeri a Bibliát és a szent iratokat, hiszen a Pirké Ovájsz-ban egy passzusra, így szól:

— Marbe nechoszim, marbe dagó... and fordítva azt jelenti, „sok birtok, sok gond... .. miért legyen hát oly sok gondja a zsidóknak?...”

MARADJON ÉS SZAKADJON...

Amikor lord Peel találkozott Weizmannal, közölte vele grandiózus tervezetét a felosztásról, megkérdezte Weizmant, hogy nem gratulál ehez? Mire Weizman kijelentette, hogy bizony ő gratulál és a következőket mondta:

— A gazdája maradjon — a tervezet szakadjon...

HOGY TROCKYSTA-ELMÉLKEDÉSEI...

Az egyetlen trockysta, aki a végén életben maradni, az maga Trocky lesz...

—... az nem kérdés, hogy az orosz északi expedíció tagjai hogyan élnek az Északi kőn, inkább nehezebb kérdés, hogyan élnek Oroszországban?

—... egy mai diktátor alapvető elve a velkező kell legyen:

— Egy: mindenki ellen!

Tifliszben kitört egy új vulkán. Ez az egyetlen ellenforradalmár, amely még ki mer lépni anélkül, hogy félné Stalin bosszujától...

Nem értem, hogy miért neheztelnek Stalinra, hiszen az új alkotmányban mindenkinek a szava van:

— Igen, jogot ahoz, hogy — szavazhat Stalinra...

MI EGY MAI PARLAMENTER LEGFŐBB ADATA?

— Egy mai parlamenti képviselő legfőbb adata, hogy tudjon hallgatni... és még azt is kell hallgassa... hogy miért hallgat...

MIÉRT NAGYOBB EMBER HITLER, MINT HOOPER, A VOLT AMERIKAI ELNÖK?

Hoover leakarta szoktatni az amerikaiakat a hírszerzésről — nem sikerült neki.

Viszont Hitler le akarta szoktatni a németeket az evésről — és sikerült neki...

NEKI TOVÁBB KELL JÁRNI...

Egy orvos látja, hogy női páciense még a szülés után is feljár a rendelőjébe, miután a kezelés vége. Végül megkérdi a váróban ülő asszonyt, hogy miért jár még hozzá?

— Ne vegye rossz néven Doktor ur, de amikor jártam Önhöz, elkezdtem egy itt heverő folyóiratban egy regényt olvasni és most mindig feljövök a folytatásokat tovább olvasni. Nem kívánhatok a Doktor ur, hogy most, amikor a legérdekesebbet olvassam, félbehagyjam?

EGY GAZDAG ÖZVEGY ELMÉLKEDÉSE...

Egy fiatal és gazdag özvegynek sok kérést kapott. Az egyik közülök egy este az asszonyhoz sietve könyörgött, hogy legyen a felesége... mert az asszony így morfondirozott magában:

— Egyet szeretnék tudni biztosan. Hogy vajon ez az ember, fülig szerelmes, vagy fülig adósodott?...

OLYAN HULYE...

Egy hölgy mondja, az idiotának kinéző férjének dúsnak.

— Nekem úgy tetszik, mintha maga dolgozna is tudna...

— Nem asszonyom, nem vagyok olyan hülye, ahogyan kinézek, hogy még dolgozzam is...

MIVEL NINCSENEK A KLAL CIONISTÁK MEGELEGEDVE?

Legújabb jelek szerint, a lengyelországi általános cionisták nincsenek megelegedve a felosztással...

???
Már mint a világkongresszusi mandátumok felosztásával...

TIPOGRAFIA SONNENFELD ORADEA